

iar maniera plină de strălucire în care în mod consecvent a tratat un singur și favorit subiect : momentul când dragostea se infiripă, Lanson o consideră ca fiind, în teatru, corespondentul *Convorbirilor* lui Fontenelle și al pinzelor lui Watteau. Stilul lui — nu numai cel al vorbirii ! — plin de rafinament, de subtilitate, de situații și schimbări de replici pe nuchie de cuțit (Călinescu îl socotea, în unele scrieri ale sale, pe Coșbuc „un fel de Marivaux rustic”), a devenit, în limba franceză, substantiv comun consensuat în dicționare s.v. *marivaudage*. Cam ce ar însemna pe românește acest „marivodaj”, cred că ne-o spune cumva, per a contrario, Matei Caragiale, atunci când, vorbind de Mima lui Arnoteanu, constată : „Mima nu era de școala păstoritei care aruncă mărul și apoi fuge să se pituleze după sălcii, școala străveche și pururi nouă a cochetăriei ; pentru diasa farmecul vâurilor ce cad, uigător de încet, unul cite unul, toate, afară de cel din urmă, lucrătura în foi de viță și acele mici jocuri de așitare și de ispitire, atât de răsuflăte și totuși nedind niciodată greș, erau numai mofturi și fasoane de curcă beată”.

Pentru „străvechimea” și veșnica noutate a marivodajului, „atât de răsuflăte și totuși nedind niciodată greș”, stă mărturie și popularitatea de care și astăzi, după atâția ani și schimbări de optică, se bucură în patria sa autorul, unde în 1955 un student la Sorbona îi consacră o teză de doctorat și unde în prețuia colecție „par lui-mème” se epuizează în 1954 și în 1962 două ediții succesive ; stă mărturie și opțiunea repertorială a teatrelor noastre, care, la nici câțiva ani distanță (mă gîndesc la spectacolul de la Cluj-Napoca), ne oferă un nou *joc* al dragostei și al întîmplării.

Din păcate, însă, în afară de grațioasele, congruentele costume și decoruri ale Doinei Spițeru, spectacolul este foarte departe de acel spirit Watteau de care vorbea marele clasic al criticii franceze. Și poate că totul pornește de la o eroare fundamentală : Maria Ploae, care ne-a emoționat în hieratica interpretare a unei tulburătoare Perside, în filmul *Dincolo de pod*, e, aici, străină, ca una pe care nici aspectul fizic, nici stilul personal n-o recomandau pentru poznașă, vicleana, dulceă, și abia la sfîrșit înțeapă Silvie. Mai izbutit aleasă ni s-a părut, în rolul subreței, Anca Pandrea. Neconvingători „au fost și Dan Tufaru (Dorante) și George Mihăiță (Arlequin), și toate acestea pentru că peste eroarea fundamentală s-au clădit altele, provenind din insuficienta înțelegere a *citirii* textului (oferit, dealtfel și într-o cam searbădă traducere) : sintem, în momentul istoric al piesei, într-o vreme cînd barierele de clasă delimitează, încă, foarte rigid nu numai manierele, ci și „conversația” (această piatră de încercare, acest criteriu esențial pentru determinarea calității unui om de lume) diversilor ei reprezentanți, astfel încît un valet, chiar costumat în gentilom, și viceversa, va fi necontent pe punctul de

a-și trăda, fie printr-o vorbire prea aleasă, sau dimpotrivă, fie printr-un gest prea elegant, sau dimpotrivă, adevărata identitate. E, și acesta, unul din izvoarele comicului lui Marivaux. Or, în lectura unui regizor (Tudor Florian) nedeplin familiarizat cu asemenea valori, toate aceste subtilități, iligrame, arabescuri și altele ajung să aducă mai degrabă cu acele manifestări ebrile ale zisei orătănii din concepția maiseștilatului vlăstar al adevăraților Arnoteni.

Radu Albala

TEATRUL EVREIESC DE STAT

ARBORELE GENEALOGIC

de Lucia Demetrius

Data premierei : 24 aprilie 1976.

Regia : ADRIAN LUPU. Scenografia : DIANA IOAN POPOV. Traducerea în limba idiş : I. KARA.

Distribuția : RUIHELE HELLER-SCHAPIRA (Suzana Manca-Voinești) ; CAROL MARCOVICI (Dragoș Manca-Voinești) ; LUCIA MAIER (Mariana Vardari) ; ALBERT KITZL (René Vardari) ; SAMUEL FISCHLER (Alec Băleanu) ; SONIA GURMAN (Duky) ; LENA MORARU (Laura Ciobanu) ; BEATRICE STEINMETZ (Maranda).

Piesă de succes în urmă cu aproape două decenii, *Arborele genealogic* își păstrează prin timp o prospețime a construcției dramatice, care, desigur, a și atras talentata echipă condusă de tînărul regizor Adrian Lupa. Sînt întru totul lăudabile înscrierea piesei în repertoriu și mai ales lectura ei scenică simplă, căutînd doar sensuri la modul cel mai propriu. Sfîrșimarea acestei citadele care este familia Manca-Voinești, orgoliul nobiliar aherant, răsrucea istorică a primilor ani de revoluție, cînd oamenii trebuiau să opteze decisiv, sînt ideile grave ale spectacolului. Adrian Lupa vede cu justete crepusculul unei lumi în impact cu noul suflu al vechiului ; îl vede în spiritul piesei, prin personaje, prin accentele dialogurilor, printr-o atmosferă cu tensiunile înalte propice confruntării de caracter și de cernere a valorilor umane. Luminoasa figură a Laurei Cio-

banu, fata de țaran ce refuză dezertarea de la rostul ei social, va câștiga pentru noua lume și pe savantul Dragoș Manca-Voinești, perechea avînd patosul eroilor exemplari.

În rolul trufașei Suzana, trăind în mirajul „arborescui genealogie”, Ruhele Heller-Schapiro construiește impecabil, pe datele personajului, o veridică „stăpînă” peste averi și oameni, care eșuează tragic cînd autoritatea sa încearcă să stăvilească nobile idealuri. Fiul său, savantul Dragoș, are în Carol Marcovici interpretul inteligent și gradat de la izolare bibliotecii pînă la acțiunea cu adevărat științifică, a slujirii concrete, în mijlocul oamenilor. Mesajul înaintat al spectacolului l-a transmis farmecul eruptiv al Lenei Moraru (Laura Ciobanu), eroină tipică din dramaturgia revoluției, de coplesitoare căldură umană. Samuel Fischler și Sonia Gurman au reliefat puternic, uneori pitoresc, alteori dramatic, totdeauna cu finețe, o familie scăpată, mimînd jalnic o viață calmă. Impresionează interpretarea Luciei Maier, trădînd prin aprige gesturi deruta unei clase sociale agonice. Albert Kitzl a secundat-o perfect în definirea unei personalități de clan. Viața risipită a Marandei, în jocul Beatricei Steinmetz, s-a exprimat prin inflexiunile tragicului sugerat.

Decorul Dianei Ioan Popov reconstituie o remarcabilă ambianță de conac, cu aerul vechi al întîrzierii, al inutilității. A patra premieră din anul jubiliar al teatrului onorează, prin piesa de actualitate, un efort de creație apreciat unanim.

Ionuț Niculescu

TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN CLUJ-NAPOCA

O STEA PE RUG

de Sütő András

Cu premiera pe țară a piesei *O stea pe rug*, colectivul Teatrului maghiar din Cluj-Napoca se arată consecvent știutei sale direcții programatice privind promovarea creației dramatice originale și consolidarea unui repertoriu contemporan de semnificație.

Apariția pe afiș, în două stagioni consecutive, a numelui lui Sütő András, cu două premiere, mărturisește rodul unei fecunde inițiative și al unui mod creator și eficient de colaborare între teatru și un anume autor.

După *Floriile unui geambaș* de anul trecut, înscrierea în repertoriul actualei stagioni a dramei *O stea pe rug* atestă, spre bucuria noastră și a publicului teatral, „re-

întorcerea”, după o mai lungă absență, și, sperăm, statornicirea în teatru, în plină forță și maturitate creatoare, a lui Sütő András. Valoarea acestei reveniri mi se pare considerabilă și demnă de salutat, pentru că ea se face cu două texte de înaltă ținută literară și artistică, elaborate într-o tonalitate majoră, în registrul grav al dramei, gen proaspăt abordat de autor, fiindcă pînă acum el ni se arătase doar în ipostază de comedio-graf. Tipărite inițial în volum, cele două lucrări au supus atenției capacitatea scriitorului de a înscrie în arcu larg deschis al creației sale dramatice dimensiunile ample ale unor piese-esen, de meditație gravă și de ardentă combustie a dezbaterii în legătură cu problematica omului, cu destinul acestuia, privite în dinamica dialectică a relațiilor istorice și sociale.

Evenimentele petrecute în răscolitorul veac al XVI-lea, în același timp ferment generator al unei epoci cu adevărat noi în istoria omenirii, au exercitat vădit o mare fascinație asupra lui Sütő, ambele drame (și cea a lui Michael Kohlhaas, din prelucrarea liberă după Heinrich von Kleist — *Floriile unui geambaș* — și cea a lui Miguel Servet — *Steaua pe rug*), se petrec, în adevăr, în acest climat al evului de mijloc. Așa cum s-a mai observat, autorul nu alege arbitrar acest cadru al istoriei, pentru a afla aici o modalitatea mai comodă de a-și exprima ideile. Ca și alți creatori interesați de efervescenta și exploziile gândirii din acea perioadă, Sütő András se arată și

Lohinszky Lóránd (Calvin) și Hejja Sándor (Servet)

